מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להכיר את מאפייני הסיפור העממי (פתיחה וסיום קבועים, שילוש, חזרה, ניגוד, פלא)
- לזהות את המבנה של משל ונמשל ואת תפקיד מוסר ההשכל
- להכיר יצירות מרכזיות בפרק: מעשיות פלא, סיפורי חוכמה ומשלים מהתנ"ך ומהעולם

גרסה רגילה – כל הפריטים.

חלק א' – הבנה בסיסית

1. א – חזרה משולשת על אירוע או דמות
2. ב – מלכת הדבורים
3. ב – האחים גרים
4. ב – להסביר את המסר שבסיפור
5. ב – משל כבשת הרש
6. ב – נערה ממעמד נמוך

חלק ב' – נכון או לא נכון

1. נכון – עגנון עיבד את האגדה העממית הזו ביצירתו
2. נכון – המשל מופיע בשופטים ט'
3. נכון – זהו חלק מרצף האירועים במעשייה
4. לא נכון – זהו מדרש קדום מתקופת חז"ל
5. נכון – זוהי האנשה, מאפיין מרכזי במשלים
6. לא נכון – יש ביניהם שתי השקפות שונות על החוכמה

חלק ג' – התאימו יצירה למאפיין שלה

1 – ג (שלושה אחים, שלוש משימות ועוזרים מן החי)
2 – ה (יציאה מהבית, מצוקה, עוזר פלאי וגלגול)
3 – א (מדרש קדום עם משחק מילים על חפץ)
4 – ב (משל מקראי שעוזר לומר אמת קשה)
5 – ד (נערה חכמה שמנצחת בתושייה)

חלק ד' – השלימו את המילה החסרה

1. מפה לאוזן
2. הנמשל
3. האנשה
4. משלים
5. מוסר השכל

חלק ה' – סדרו את רצף האירועים במעשיית פלא (ארנב הים)

1. יציאה מהבית
2. הגעה למצוקה
3. פגישה עם עוזר פלאי
4. גלגול (מטמורפוזה)
5. סוף טוב

חלק ו' – כתיבה ועיבוד

1. תשובה חופשית המבוססת על הכרת המשל, למשל: השועל והענבים - אל תזלזלו במה שלא השגתם

כרטיס יציאה – מה לחפש

- ציפייה לתשובות כמו: שילוש, חזרה, פתיחה וסיום קבועים, פלא
- המשל הוא הסיפור עצמו, הנמשל הוא ההסבר של המסר
- משל כבשת הרש או משל יותם

טיפים להפעלה:

- אפשר לפתוח את השיעור בקריאת פתיחה אופיינית כמו 'היה היה' ולשאול מה היא מסמנת
- מומלץ לחלק את הכיתה לקבוצות, כל קבוצה מתמקדת ביצירה אחרת מהפרק ומציגה בקצרה
- בחלק הכתיבה היצירתית כדאי לתת דוגמה קצרה למשל מוכר לפני שהתלמידים כותבים בעצמם

דף תרגול: הסיפור העממי והמשל

דף התלמיד/ה רגיל

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בפרק זה נכיר סיפורים שעברו מפה לאוזן במשך מאות שנים - מעשיות פלא, סיפורי חוכמה, אגדות ומשלים. נלמד לזהות את החוקים הסודיים של הסיפור העממי וננתח משלים כדי להבין איך הם מעבירים מסר.

1 חלק א' – הבנה בסיסית

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מהו שילוש במעשייה עממית?

א) חזרה משולשת על אירוע או דמות ב) שלוש דמויות ראשיות בלבד ג) שלושה ספרים שונים ד) שלוש מילות פתיחה

2. באיזו מעשייה מככבים שלושה אחים ושלוש משימות?

א) ארנב הים ב) מלכת הדבורים ג) שפת החיות ד) העלמה החכמה והמלך

3. מי אסף את הסיפורים מלכת הדבורים וארנב הים?

א) איזופוס ב) האחים גרים ג) ש"י עגנון ד) איוון קרילוב

4. מה תפקיד הנמשל במשל?

א) לתאר את העלילה בפירוט ב) להסביר את המסר שבסיפור ג) להוסיף דמויות חדשות ד) לשנות את סוף הסיפור

5. איזה משל מופיע בתנ"ך?

א) השועל והענבים ב) משל כבשת הרש ג) הנמלה והצרצר ד) האריה והעכבר

6. מי מנצחת בזכות שכלה בסיפור העלמה החכמה והמלך?

א) מלכה עשירה ב) נערה ממעמד נמוך ג) אחות המלך ד) קוסמת מהיער

2 חלק ב' – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	מעשה העז הוא עיבוד ספרותי של ש"י עגנון לאגדה עממית	☐	☐
2	משל יותם מופיע בספר שופטים	☐	☐
3	בארנב הים הגיבור עובר גלגול והופך ליצור אחר	☐	☐
4	האישה מצידן הוא טקסט מודרני שנכתב במאה העשרים	☐	☐
5	במשלי איזופוס משתתפים לרוב בעלי חיים המדברים כבני אדם	☐	☐
6	בשפת החיות האב והבן חולקים את אותה דעה לגבי החוכמה האמיתית	☐	☐

3 חלק ג׳ – התאימו יצירה למאפיין שלה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. מלכת הדבורים	____	**א.** מדרש קדום עם משחק מילים על חפץ
2. ארנב הים	____	**ב.** משל מקראי שעוזר לומר אמת קשה
3. האישה מצידן	____	**ג.** שלושה אחים, שלוש משימות ועוזרים מן החי
4. משל כבשת הרש	____	**ד.** נערה חכמה שמנצחת בתושייה
5. העלמה החכמה והמלך	____	**ה.** יציאה מהבית, מצוקה, עוזר פלאי וגלגול

4 חלק ד׳ – השלימו את המילה החסרה

השלימו את המילה החסרה.

1. הסיפור העממי עבר מדור לדור _____

2. במשל יש תמיד שני חלקים: המשל ו_____

3. תיאור של בעלי חיים המתנהגים כבני אדם נקרא _____

4. איזופוס, ז׳אן דה לה פונטן ואיוון קרילוב כתבו _____

5. הלקח שלומדים מהסיפור או מהמשל נקרא _____

5 חלק ה׳ – סדרו את רצף האירועים במעשיית פלא (ארנב הים)

מספרו את השלבים לפי הסדר הנכון (1, 2, 3...).

☐	פגישה עם עוזר פלאי
☐	גלגול (מטמורפוזה)
☐	יציאה מהבית
☐	סוף טוב
☐	הגעה למצוקה

6 חלק ו׳ – כתיבה ועיבוד

ענו בקצרה.

1. בחרו אחד מהמשלים (השועל והענבים / הנמלה והצרצר / האריה והעכבר) וכתבו במשפט אחד מהו מוסר ההשכל שלו

_____

_____

_____

כרטיס יציאה

מהם שני מאפיינים של מעשיית פלא?

מהו ההבדל בין משל לנמשל?

תנו דוגמה אחת למשל מהתנ"ך

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀